

Digitaalinen osaaminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa - infopaketti koteihin

Aluksi

Digitalisaation kehityksen seurauksena digitaalisuus on nykyään luonnollinen osa myös lasten arkea. Jo pienet lapset saattavat tutustua erilaisiin viihdesisältöihin ja peleihin tai pitää digivälineiden avulla yhteyttä kauempana asuviin sukulaisiin ja ystäviin.

Lapset voivat oppia käyttämään digivälineitä jo ennen kun heidän kykynsä ymmärtää näkemäänsä ja sen todenmukaisuutta on kehittynyt. Lapset tarvitsevat aikuisten opastusta ja läsnäoloa, jotta he voivat oppia toimimaan turvallisesti digitaalisessa ympäristössä ja hyödyntämään sen tarjoamia mahdollisuuksia. Aikuisen tarjoamalla mallilla on merkittävä rooli lapsen digi- ja mediataitojen kehittymiseen.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa digitaalista osaamista harjoitellaan Varhaiskasvatussuunnitelman ja Esiopetuksen opetussuunnitelman velvoittamalla tavalla. Lasten kanssa harjoitellaan digivälineiden turvallista ja ergonomista käyttöä sekä monilukutaitoon, medialukutaitoon ja ohjelmointiosaamiseen liittyviä taitoja.

Olemme koonneet tähän infopakettiin tietoa siitä, miten kyseisiä taitoja harjoitellaan varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Ohessa olevien linkkien lisäksi kannattaa tutustua myös Tampereen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen digisuunnitelmaan eli Digi-ihana vaka ja esiopetus -sivustoon. Digisuunnitelma on suunnattu henkilöstön käyttöön, mutta se sisältää paljon hyvää materiaalia ja vinkkejä myös huoltajille.

Digitaalisen osaamisen kuvaukset

Tampereen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa harjoitellaan digitaaliseen osaamiseen liittyviä taitoja digitaalisen osaamisen kuvausten mukaisesti ([ePerusteet](#)). Digitaalisen osaamisen kuvaukset on jaettu kolmeen osakokonaisuuteen: digitaalinen osaaminen, medialukutaito ja ohjelmointiosaaminen.

Digitaalisen osaamisen kuvaukset konkretisoivat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 ja Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2018 mukaista hyvää pedagogista toimintaa.

Kuvausten tavoitteena on edistää ja tasavertaistaa lasten ja nuorten medialukutaitoja, tieto- ja viestintäteknologista osaamista sekä ohjelmoinnillista osaamista sekä ylläpitää tasapainoa lapsen suojelemisen ja kehittyvän itsenäisyyden välillä yhteistyössä huoltajien kanssa.

Digitaalinen osaaminen

Digitaalinen osaaminen sisältää taitoja ja valmiuksia, joita tarvitaan ajattelun, tekemisen ja vuorovaikutuksen välineenä digitaalisissa toimintaympäristöissä toimittaessa. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa digitaalinen osaaminen näyttäytyy digitaalisuuden roolia tutkien ja havainnoiden.

Tämä toteutuu erilaisia digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä hyödyntämällä, esimerkiksi osana dokumentointia, leikkejä, liikkumista ja taiteellista kokeilemistä ja tuottamista. Lapsen digitaalisuuteen liittyvän ymmärryksen lisääminen toteutuu yhteistyössä kotien kanssa.

Medialukutaito

Medialukutaidolla tarkoitetaan taitoa käyttää mediavälineitä ja toimia turvallisesti ja vastuullisesti median parissa. Medialukutaito kattaa siis niin median käyttämisen, lukemisen, ymmärtämisen, tulkitsemisen kuin kriittisen arvioinnin taidot.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa medialukutaidon harjoittelu näyttäytyy ihmettelemisenä, kokeilemisena ja eläytymisenä sekä erilaisissa leikeissä. Lasten kanssa tutustutaan erilaisiin medioihin (mm. kuvat, äänet, tekstit), mediavälineisiin (mm. sanoma- ja aikakauslehdet, televisio, kamera, tabletit, kannettavat tietokoneet, älypuhelimet) ja mediasisältöihin (mm. televisio-ohjelmat, valokuvat, lehtiartikkelit, kirjat, verkkosivut, sovellukset).

Ohjelmointiosaaminen

Ohjelmointiosaamisella tarkoitetaan monipuolisia ajattelun taitoja ja ymmärrystä digitaalisesta ohjelmoidusta maailmasta sekä siinä toimimisesta. Ohjelmointiosaaminen kattaa myös taidon oivaltaa, mitä kaikkea ohjelmoimalla voi saada aikaan.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa ohjelmointiosaamisella tarkoitetaan teknologiseen ympäristöön tutustumista ja ohjelmoinnissa tarvittavien perustaitojen ja valmiuksien harjoittamista. Arjen eri tilanteissa havainnoidaan ja nimetään ympärillä olevaa teknologiaa ja laitteita sekä pohditaan niiden tarkoitusta ja toimintaa. Ohjelmointiosaamiseen sisältyy myös loogisen ajattelun taito, kuten erilaiset luokittelutehtävät ja asioiden vertaileminen sekä annetun ohjeen mukaan toimiminen.

Lisätietoja digitaalisesta osaamisesta, medialukutaidosta ja ohjelmointiosaamisesta löytyy [ePerusteiden Digitaalisen osaamisen kuvauksista](#).

TAMPERE

Digivälineet toiminnan mahdollistajana

Erilaisten digivälineiden käyttö saattaa herättää kysymyksiä erityisesti pienempien lasten kohdalla: *Onko se todella tarpeen? Miksi? Miten?*

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa digivälineitä hyödynnetään osana toimintaa, jolloin ne toimivat apuvälineenä ja toiminnan mahdollistajana. Digivälineet mahdollistavat mm. lasten kokemusmaailman ja kiinnostuksen kohteiden esiin nostamisen, lisäten lasten osallistumisen ja itseilmaisun mahdollisuuksia. Digivälineiden käytössä olennaista on lapsen aktiivinen rooli ja vuorovaikutus muiden kanssa.

Yksi monipuolisimmin lasten kanssa hyödynnettävissä oleva väline on tabletti. Tabletit ovat loistavia apuvälineitä mm. leikeissä ja erilaisen median tuottamisessa. Lisäksi niitä voi hyödyntää esimerkiksi liikkumaan kannustamisessa tai tiedonhaun välineenä. Perinteinen kauppaleikki muuttaa muotoaan, kun kassakoneeksi otetaan tabletti ja autoleikki herää henkiin, kun digivälineitä hyödyntäen kuunnellaan oikeita liikenteen ääniä. Älytaululla oleva taustakuva tai taustamusiikki voi puolestaan toimia toivotun tunnelman luojana ja digitaalinen mikroskooppi mahdollistaa erilaisten asioiden monipuolisen tutkimisen. Lasten kanssa yhdessä toteutettaessa on vain mielikuvitus rajana!

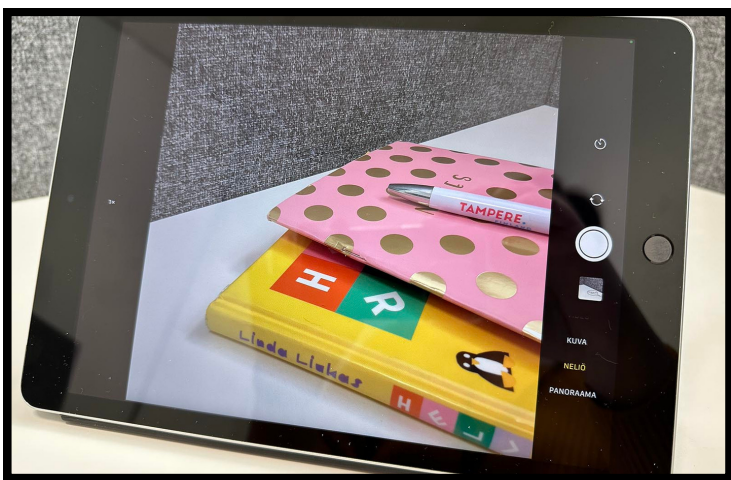
Digivälineiden käyttö voi tukea myös toiminnan näkyväksi tekemistä. Dokumentteja voivat olla esimerkiksi lasten ottamat valokuvat, videot ja haastattelut. Heidän kanssaan voidaan tehdä myös esimerkiksi animaatioita ja lyhyitä elokuvia tai koota otetut valokuvat videoksi ja katsoa niitä yhdessä koko ryhmän kanssa. Toiminnan näkyväksi tekeminen edistää vuorovaikutusta kotien ja varhaiskasvatuksen/esiopetuksen välillä. Unohtaa ei sovi myöskään valokuvien ja videoiden katselemisen riemua, joka jo itsessään mahdollistaa muistoihin palaamisen ja mukavien hetkien uudelleen elämisen.

Digi-ihana vaka ja esiopetus -sivustolta löytyy paljon hyödyllisiä vinkkejä myös kotona toteutettavaksi. Kannattaa käydä tutkimassa erityisesti Materiaalipankki -osiota, johon on koottu kivoja ideoita digivälineiden hyödyntämiseen kaiken ikäisten lasten kanssa niin sisällä kuin ulkona. Osiossa on myös ideoita, miten digitaalisen osaamisen kuvausten mukaisia taitoja voi harjoitella ilman laitteita.

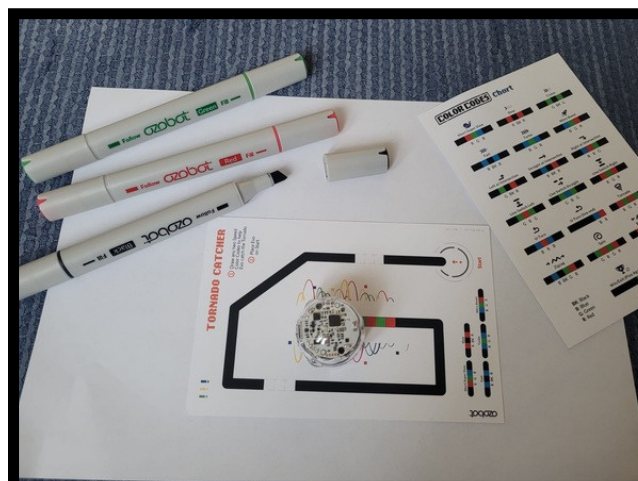
Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa hyödynnetään erilaisia digivälineitä osana kokopäiväpedagogiikkaa. Tällä tarkoitetaan sitä, että digivälineitä hyödynnetään toiminnassa laaja-alaisesti, esimerkiksi uusien asioiden oppimisessa tai lasten osallisuuden edistämisessä.

Alla on esiteltyä muutamia Tampereen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa yleisimmin käytössä olevia digivälineitä.

Tabletit ja älytaulut

Erilaiset ohjelmoitavat robotit

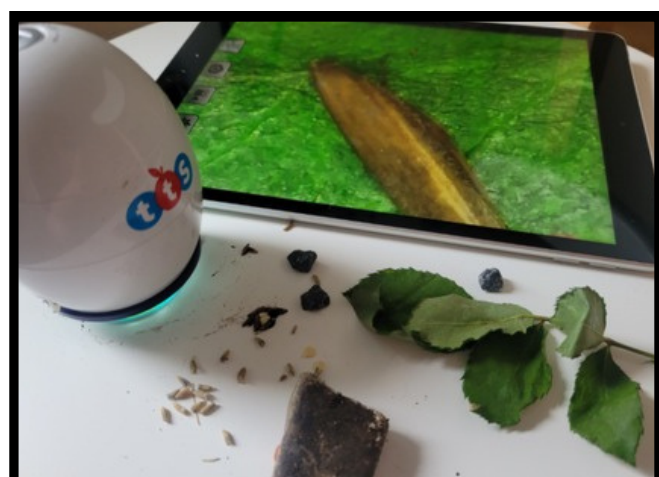

Bee-bot ja Blue-bot -robotit, Sphero Indi -autorobotti ja Ozobot

Botley, Lego Coding Express -junarata ja Kubo

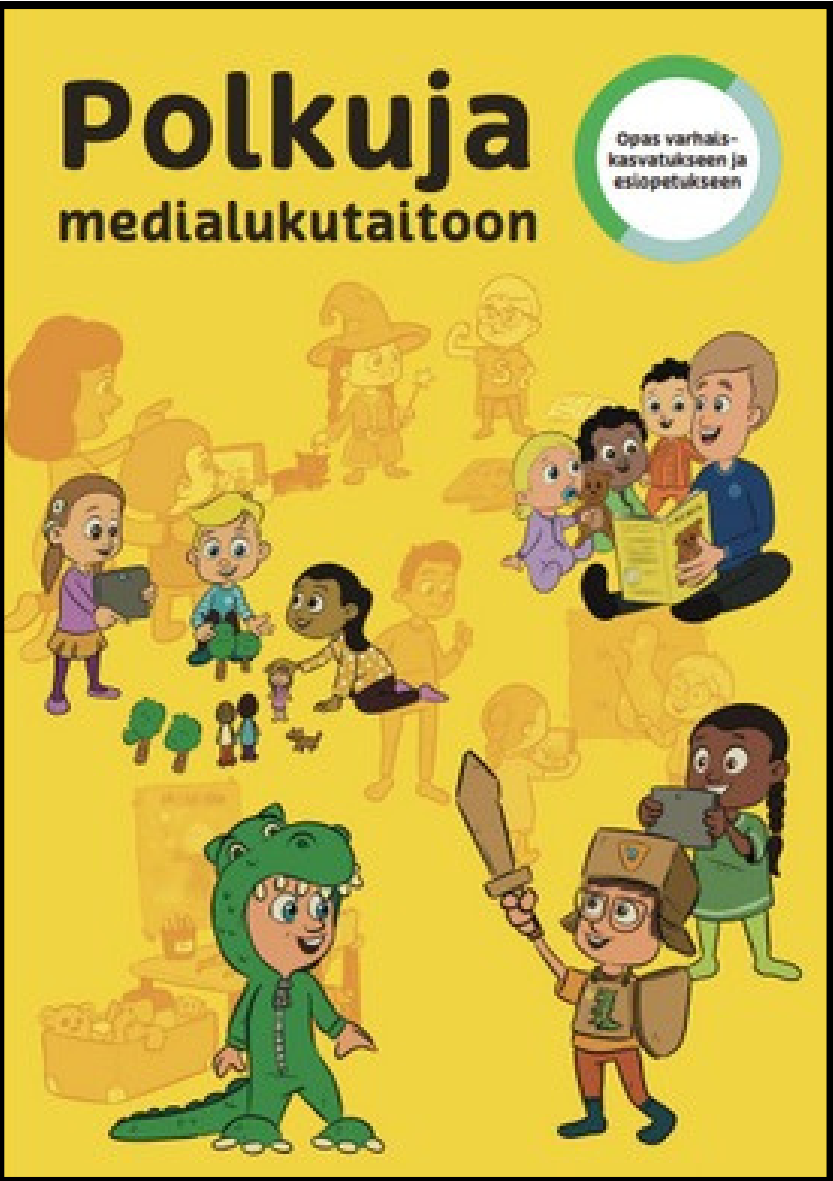
Muut

Dokumenttikamera ja Easi-scope mikroskooppi

Kuvat: Sanna Huikuri, Essi Nevala & Annika Väinä

Muita materiaalivinkkejä

Tutustu myös
[Digitaalisten laitteiden vapaa-ajan käytön kansalliset suositukset 0–13-vuotiaille.](#)
(Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Opetushallitus)

Digitaalisten laitteiden vapaa-ajan käytön kansalliset suositukset 0–13-vuotiaille

Kansallisten suositusten tavoitteet

Digitaalisuus on osa yhteiskuntaa ja yhteisöjä, joissa lapsi kasvaa ja kehittyy. Digitaalisilla laitteilla ja sisällöillä on sekä myönteisiä, hyvinvointia ja turvallisuutta lisääviä että kielteisiä, hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä vaikutuksia. Kansallisten suositusten tavoitteena on edistää lasten hyvinvointia, turvallisuutta ja oppimista sekä ehkäistä digitaalisten laitteiden käytön haittoja ja altistumista haitallisille sisällöille. Suosituksilla tuetaan lasten tasapainoista elämää.

Digitaalisten laitteiden käytön suositukset koskevat vapaa-aikaa. Suositukset eivät koske läksyjen tekoa tai muita kouluun liittyviä tehtäviä, joista koulu ohjeistaa erikseen.

Suosituksissa huomioidaan eri-ikäisten lasten kehitys ja tarpeet, kun heidän elämänsäpiirinsä laajenee

ja itsenäistyksensä kasvaa. Suositukset annetaan 0–5-vuotiaille ja 6–13-vuotiaille. Lisäksi ne sisältävät tietoa lasten vanhemmille ja perheille sekä muille lasten elämässä mukana oleville aikuisille. Suositukset on tarkoitettu vanhemmille digitaalisten laitteiden käytöstä oppimisen tueksi.

Lasten digitaalinen hyvinvointi ja turvallisuus edellyttää aikuisen läsnäoloa, esimerkiksi, keskustelua ja opastusta. On tärkeää, että kaikki aikuiset tukevat lapsia kasvamaan vastuullisiksi, huomaaviksi ja turvallisesti toimiviksi vertaisiksi digitaalisten laitteiden parissa.

Suosituksissa digitaalisella laitteella ja ruudulla tarkoitetaan puhelinta, televisiota, tablettia, älykelloa, tietokonetta ja pelikonsolia.

Digitaalisten laitteiden vapaa-ajan käytön kansalliset suositukset 0–13-vuotiaille | Terveyden ja hyvinvoinnin laitos | Opetushallitus

**Oletko jo tutustunut Tampereen kaupungin
varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen digisuunnitelmaan
sekä sometileihin?**

Digi-ihana vaka ja esiopetus

Digi-ihana vaka ja esiopetus -sivusto löytyy osoitteesta
<https://opi.tampere.fi/digiihanavakajaesiopetus/>

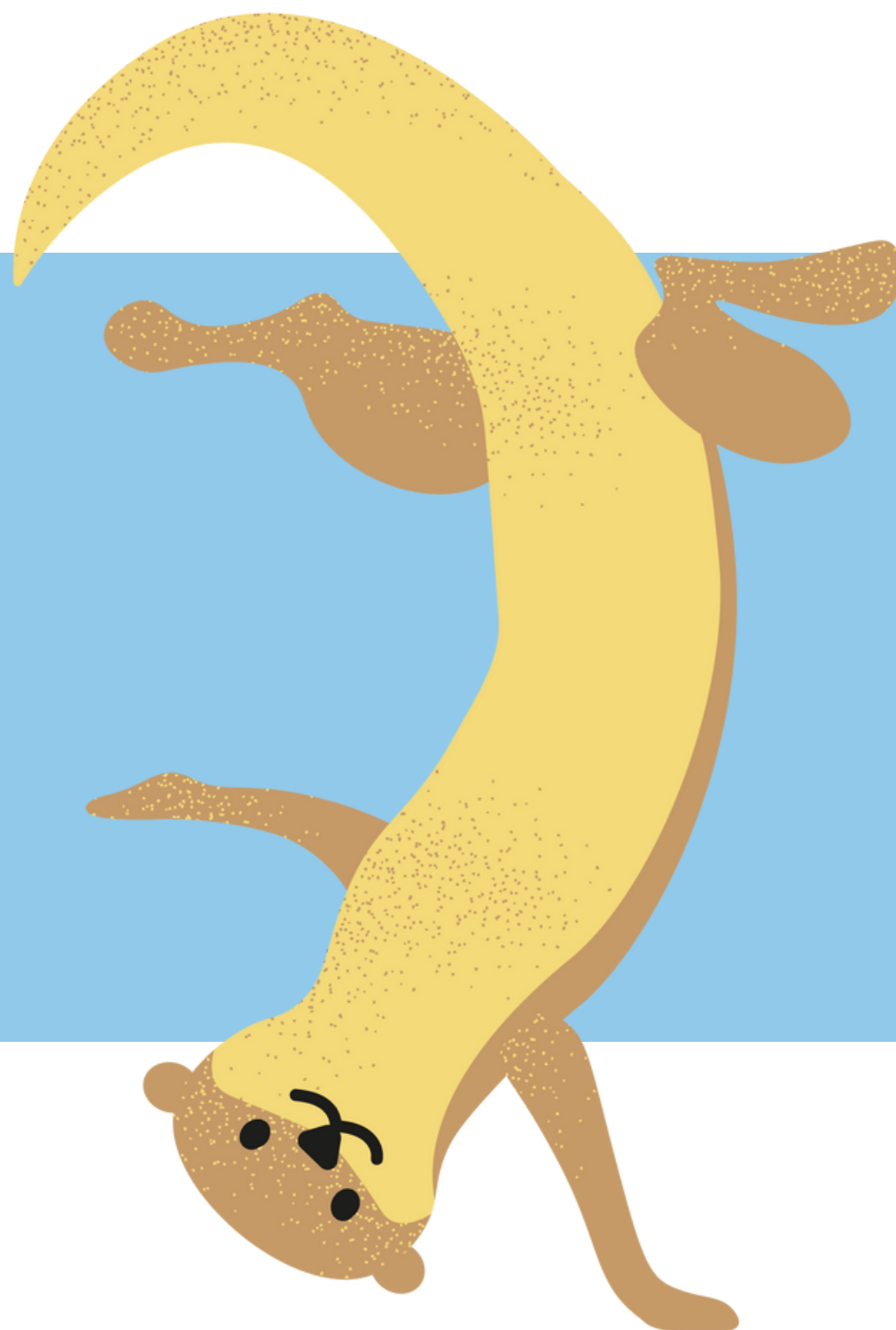
Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen some-kanavat

Instagram
@trevarhaiskasvatusesiopetus

Youtube
@varhaiskasvatusjaesiopetus3986

TAMPERE

Oppaan on koonnut
digikoordinaattori Annika Väinä 8/2023, päivitetty 2/2026

TAMPERE